

методів щодо організації підвищення кваліфікації. Низькі коефіцієнти регресії при всіх показниках доводять необхідність приділення більш пильної уваги проблемам управління ресурсами, а саме — інвестуванню в людський капітал.

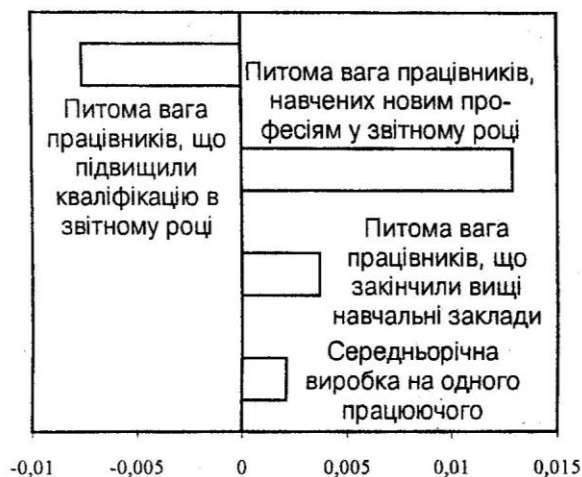

Рис. 1. Вплив показників рівня розвитку трудових ресурсів на прибутковість діяльності підприємства

Дослідження, проведене на прикладі роботи 26 промислових підприємств м. Харкова, дозволило зробити наступні висновки: рівень використання й розвитку трудових ресурсів суттєво впливає на показники господарської діяльності суб'єкта господарювання, які характеризують конкурентоспроможність підприємства; необхідне подальше дослідження та удосконалення використання трудових ресурсів як за екстенсивними, так і за інтенсивними напрямками; керівники промислових підприємств повинні інвестувати кошти в інтенсивний напрям розвитку трудових ресурсів, який найбільше впливає на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання в сучасних трансформаційних умовах; головними характеристиками рівня використання трудових ресурсів, що впливають на прибутковість операцій суб'єктів господарювання і підлягають першочерговому

інвестуванню, є: освіта, кваліфікація, навчання новим професіям; за умови вибору й обґрунтування напрямків інвестування в інтелектуальний капітал можливо не тільки підтримати на достатньому рівні, але й підвищити конкурентоспроможність промислового підприємства.

Література: 1. Зайцев Г.Г. Управление персоналом. — СПб.: Издательство "Север – Запад", 1998. — 312 с. 2. Колот В.Г. Мотивація і оцінка персоналу. — К.: КНЕУ, 1998. — 224 с. 3. Маслов Е.В. Управление персоналом предприятия. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 312 с. 4. Травин В.М., Дятлов В.А. Основы кадрового менеджмента. — М.: Дело, 1997. — 332 с. 5. Шекшня С.В. Управление персоналом современной организации. — М.: ЗАО "Бизнес-школа", 1998. — 344 с.

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

УДК 330.142.211.4

Борисенко М.А.

В сучасних умовах інтенсифікації науково-технічного прогресу та високого рівня ринкової конкуренції проблема підвищення ефективності виробництва в Україні все більше залежить від раціонального використання та своєчасного ефективного оновлення основних фондів підприємства. Вирішальну роль тут відіграє науково-обґрунтована амортизаційна політика держави, основною метою якої має бути оптимізація потоку амортизаційних відрахувань, що реінвестуються у власну виробничу діяльність.

Ще у 60-х роках XX століття відомі французькі економісти Ф. Лутц та В. Лутц [4] прийшли до висновку, що амортизація — це не що інше, як своєрідний інструмент фіскальної політики держави, який саме і обумовлює строки служби засобів праці, та аж ніяк не умови їхньої експлуатації. Може — це дещо сміливий та

безапеляційний висновок, але частина істини в цьому є.

Указом Президента України від 7 березня 2001 року за №169/2001 було визначено концепцію державної амортизаційної політики: "... державна амортизаційна політика має бути спрямована на підвищення фінансової заінтересованості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок коштів власних амортизаційних фондів" [2]. Досягнення поставленої мети, на погляд вітчизняних законотворців, потребує обмеження державного регулювання у сфері амортизаційної політики та стимулювання інвестиційної ініціативи суб'єктів господарювання; відмови від примусового нарахування амортизації за єдиним методом та запровадження кількох методів нарахування амортизаційних відрахувань, а також права самостійного вибору конкретного методу нарахування амортизаційних відрахувань та права самостійно встановлювати конкретні строки служби основного капіталу в визначених законом межах; розмежування практики нарахування амортизаційних відрахувань відповідно до економічної та податкової ролі.

Таким чином, було визначено курс на лібералізацію державної амортизаційної політики та на створення сприятливих умов щодо стимулювання інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств.

На цей час згадана вище лібералізація була досягнута, але дещо в іншому ракурсі.

Відмова від примусового нарахування амортизації за єдиним методом та запровадження кількох методів нарахування амортизаційних відрахувань, а також права самостійного вибору конкретного методу нарахування амортизаційних відрахувань, — усе це було реалізовано у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", який за логікою свого існування має регулювати лише управлінський облік підприємства щодо

визначення дійсних темпів втрати засобами праці своїх споживчих властивостей. Цитуємо: "Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" (далі — Положення (стандарт) 7) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи (далі — основні засоби), а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності" [3].

Очевидно, що така "лібералізація" державної амортизаційної політики не приведе до "підвищення фінансової заінтересованості суб'єктів господарювання у здійсненні інвестицій в основний капітал за рахунок коштів власних амортизаційних фондів". Бо насправді вона надає обіцяну свободу вибору лише у бухгалтерському обліку, а не у податковому, який регулює готівкові потоки підприємств шляхом віднесення витрат на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів та нематеріальних активів, на зменшення скоригованого прибутку платника податку в межах норм амортизаційних відрахувань [1].

Розглянемо докладніше наслідки та доцільність такої лібералізації в межах бухгалтерського обліку. Ця система передбачає надання вітчизняним підприємствам або повної свободи у виборі терміну корисного використання засобів праці та методів нарахування амортизації з п'яти представлених у Положенні, або можливість застосування норм та методів фіскальної амортизації. Не беручи до уваги абсурдності цього останнього "або", лібералізація державної амортизаційної політики в цьому питанні досягла майже свого апогею, безпідставно дозволивши такий широкий вибір систем нарахування амортизації, який не має аналогів у світі. Крім того, стандартом дозволено застосування методів прискореної амортизації, головною відзнакою використання яких є випереджаюче накопичення суми амортизації

по відношенню до втрати засобами праці споживчих властивостей та вартості. Тобто використання цих методів для цілей економічної амортизації, а саме — для визначення дійсних темпів втрати засобами праці своїх споживчих властивостей — недоречне. Застосування цих методів доречне, на наш погляд, лише в системі фіскальної амортизації, яка виступає потужним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності вітчизняних виробників. Бо за умови застосування цих методів підприємство отримує безвідсотковий кредит у держави за рахунок зміщення в часі виплат до державного бюджету. Відзначимо, що те, що державний бюджет "втрачає" у перші роки експлуатації нового обладнання (за рахунок штучного заниження прибутку та, як наслідок, зменшення податку на прибуток), компенсується пізніше.

Що стосується системи фіскальної амортизації, то на цей час в Україні вона здійснюється шляхом нарахування відповідних норм амортизаційних відрахувань за кожною окремою матеріальною цінністю, які підпадають під визначення 1, 2 та 3 груп основних фондів за методом зменшення залишку або прискореного методу з фіксованими річними нормами. Викликає здивування майже необмежене застосування прискореної амортизації щодо всіх галузей виробництва та форм власності підприємств (за винятком підприємств-монополістів та тих підприємств, які випускають продукцію (роботи, послуги), ціни на які встановлюються (регулюються) державою). Прискорена амортизація — це свого роду податкова поступка, яка має надаватися далеко не кожному, а повинна бути націлена на стимулювання розвитку підприємств стратегічно важливих з державної точки зору, наприклад високотехнологічного обладнання.

Таким чином, на даному етапі розробки державної амортизаційної політики не була досягнена головна її мета — стимулювання

інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств у власний виробничий капітал. Псевдо-лібералізація державної амортизаційної політики до будь-яких позитивних зрушень у сторону покращення становища вітчизняних виробників або збільшення находжень до державного бюджету не призвела. А існування "зайвих" методів нарахування амортизації в бухгалтерському обліку лише ускладнило розуміння цілей управлінського обліку, метою якого є визначення дійсних темпів втрати засобами праці своїх споживчих властивостей протягом терміну їх експлуатації. Тому вважаємо за доцільне корегування державної амортизаційної політики з метою удосконалення податкового та бухгалтерського обліку амортизації.

Так, спрямованість бухгалтерського обліку амортизації або нарахування економічної амортизації мають бути скеровані на визначення дійсних темпів втрати засобами праці своїх споживчих властивостей та вартості протягом терміну їх експлуатації. Для цього достатньо використовувати прямолінійний метод нарахування амортизації.

Використання такого потужного інструмента стимулювання оновлення виробничого потенціалу, як система прискореної амортизації, має бути більш обґрунтованим та обережнішим. Річ у тому, що головною відзнакою використання цих методів є випереджаюче накопичення суми амортизації по відношенню до втрати засобами праці споживчих властивостей та вартості. Бо за умови застосування цих методів підприємство отримує безвідсотковий кредит у держави за рахунок зміщення в часі виплат до державного бюджету. Тому вважаємо за доцільне застосування методів прискореної амортизації лише для основних фондів 3-ої групи прибуткових підприємств високотехнологічних галузей (наприклад оборонна промисловість, електронна промисловість, турбінне виробництво), які найбільш піддаються впливу науково-технічного прогресу та мають

відносно високий рівень фондоємності продукції.

Література: 1. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" //Відомості Верховної Ради. — 1997. — №27. — С.181. 2. Указ Президента України від 7 березня 2001 року №169/2001. "Про концепцію амортизаційної політики." //Офіційний вісник України. — 2001. — №11. — С. 1. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". — Харків: Інформаційно-производственная фирма Эпсилон, 2000. — №11. — С. 35 – 40. 4. Lutz F., V. The theory of instrument of the firm. — Princeton, 1951.

РОЗВИТОК ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ДІЇ СПЕЦІАЛЬНОГО РЕЖИМУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 339.727.22 + 330.341.1 (477.54) **Матюшенко І.Ю.,
Коноваленко І.А.**

В основі стимулювання залучень іноземних інвестицій лежать програми приватизації, які впроваджуються нині в різних групах країн, а також надання різноманітних пільг [1, с. 120 – 124].

Україна також реалізує свою політику стимулювання щодо залучення закордонних інвестицій. До основних нормативних актів, які регламентують цю політику і створюють механізми її реалізації, слід віднести "Закон про режим іноземного інвестування", низку указів Президента України та постанов Кабінету Міністрів України з цього питання. Крім того, на території деяких регіонів діють специфічні Закони України, які регламентують функціонування спеціальних режимів інвестиційної діяльності (СПІД) на територіях пріоритетного розвитку (ТПР) та спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ). Такий же закон про спеціальний

режим інвестиційної діяльності діє і на території міста Харкова.

Одним із джерел фінансування структурних реформ економіки, впровадження нових технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції, створення нових підприємств і робочих місць стало залучення в економіку області іноземного капіталу у вигляді інвестицій та кредитів.

За підсумками 2001 року область посіла **третє місце** серед областей України після м. Києва та Дніпропетровської області за обсягами залучення інвестицій. Обсяг і динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в економіку області за період 1996 – 2002 років приведений на рис. 1.

Станом на 1 січня 2002 року загальний обсяг іноземних інвестицій в Харківщині складає 192,5 млн. дол., у тому числі **прямих інвестицій** — 166,5 млн. дол.

Усього за 2001 рік залучено іноземних інвестицій на суму **48,8 млн. дол. США**, з яких 98% становлять прямі інвестиції. Причому **саме у 2001 році прямі іноземні інвестиції виросли майже в 1,7 рази** у порівнянні з 1999 та 2000 роками, що свідчить про певні позитивні зрушення у створенні сприятливого інвестиційного клімату для розвитку підприємницької активності в регіоні.

Слід відзначити, що значна частина інвестицій сконцентрована на підприємствах, що забезпечують **швидке повернення капіталу**. Це фінансова діяльність — 28,3 млн. дол. США (17%), операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам — 32,4 млн. дол. США (19,4%), оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами і послуги з ремонту 20,2 млн. дол. США (12,1%).

У промисловість області вкладено 77,5 млн. дол. США (46,5%), з яких більшу частину вкладено в обробну промисловість — 75,3 млн. дол. США, в тому числі у харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів — 32,4 млн. дол. США (19,5%